

Mládežnická výzva: jak propojovat vzdělávání a participaci v době klimatické krize

Toto poselství vzešlo ze setkání a společné debaty 120 mladých lidí ve věku 14–26 let z 22 zemí, kteří se zúčastnili Světového kongresu mladých o environmentální výchově, uspořádaného ve dnech 13.–17. 3. 2022 v Praze jako doprovodná akce 11. Světového kongresu environmentální výchovy (WEEC).

Než budete číst dále, vezměte, prosím, v úvahu, že mladí účastníci kongresu měli na sepsání poselství omezenou dobu a jeho text bude možná v dohledné době ještě upravován. Poselství bylo předáno různými formami. Další podrobnosti o tom, jak poselství interpretovali sami účastníci, ať již formou proslovu, divadla, básně, videa, komiksu, výtvarného umění nebo volné tribuny, najdete na následujícím [odkazu](#).

My, spoluautoři Poselství mládežnické výzvy, se považujeme za kriticky (environmentálně) smýšlející mladé lidi, kteří

- se chtějí zasadit o zlepšení světa,
- se chtějí učit a zároveň vzdělávat,
- se zajímají o druhé a váží si na druhých jejich odlišnosti,
- jsou součástí přírody a
- jsou změnou.

V environmentálních hnutích jsme se začali angažovat (náš „okamžik zlomu“), když

- jsme našli inspiraci v médiích, u jiných aktivních mladých lidí nebo v dostupných vědeckých poznatcích nebo když
- nás trápilo, že lidé neřeší adekvátně problémy životního prostředí, že environmentální výchova je bezmocná, a dochází k ničení ekosystémů a panuje nerovnost v distribuci zdrojů.¹

Spojuje nás také vize ideálního absolventa výchovy k udržitelnosti. Měl by mít následující charakteristiky:

- nebát se svobodně si osvojit a šířit pozitivní / konstruktivní chování – zasazovat se o možnost skutečné změny chování,
- propojovat praktické učení s učením teoretickým,
- naslouchat lidem bez ohledu na jejich věk, podílet se na vzájemném učení a
- ovlivňovat veřejný diskurz s pomocí nejrozličnějších médií, která máme ve 21. století k dispozici.

Shodli jsme se, že jako mladí lidé můžeme přispívat k větší udržitelnosti vzdělávání a k jeho atraktivnosti pro mladé tím, že budeme:

- inspirovat druhé a vést je k osvětové činnosti – prostřednictvím videí, kampaní, environmentální žurnalistiky, umění, soutěží apod.,
- vzdělávat druhé a ovlivňovat vzdělávání u nich ve škole – můžeme se podílet na neformálním vzdělávání, zakládat ekologické kroužky, pořádat volné tribuny, motivovat pedagogy k tomu, aby k mladým lidem přistupovali jako rádci a přehodnocovali svoji pedagogickou roli, a vnášet environmentální výchovu do všech předmětů,
- uplatňovat vliv na veřejnou politiku a zajišťovat potřebnou změnu svojí účastí na školní samosprávě a politické činnosti, např. formou parlamentů a kanceláří mládeže,

---

¹ Slovy jednoho z účastníků: Když jsme se dozvídali informace jako např. že plýtváním přichází svět o třetinu produkce potravin, a přitom miliarda lidí trpí podvýživou; že 40 % světové populace trpí sezónním nedostatkem vody, a přitom na některých místech se vodou plýtvá; že ti nejbohatší sedávají na zlatých toaletách, zatímco miliarda lidí žije pod hranicí chudoby.

- navrhovat vhodné způsoby financování a zpřístupňování programů pro mládež – uplatňovat nápady na změnu financování s ohledem na potřeby mladých lidí,
- realizovat komunitní vzdělávání a
- pracovat formou environmentálních stáží.

Rovněž jsme pojmenovali překážky, se kterými se mladí lidé ve snaze o aktivní úlohu v environmentální výchově potýkají:

- očitě naléhavá potřeba změnit systém,²
- nutnost investovat čas – naučit se nakládat se svým časem – když máme zároveň pocit, že nám čas ubývá,
- lhostejnost dospělých k problémům životního prostředí a potřebám budoucích generací,
- strach z toho být jiný a z případné šikany kvůli odlišnosti,
- neblahý vliv vrstevníků i dospělých; pocit, že jsme v menšině,³ a
- špatné vedení a nedostatek příležitostí ze strany úřadů.

Na základě těchto východisek a zkušeností jsme se shodli na následující VÝZVĚ – KLÍČOVÝCH NÁVRZÍCH, které jsme 16. 3. 2022 představili účastníkům 11. WEEC a zástupcům agentur OSN, orgánů Evropské unie a českých ministerstev:

- 1) **EKOLOGICKÁ VÝCHOVA MÁ BÝT SOUČÁSTÍ VZDĚLÁVÁNÍ UČITELŮ**, aby ji mohli učit; environmentální výchova se musí stát prioritou.
- 2) **VZDĚLÁVACÍ PŘÍSTUPY ZALOŽENÉ NA SKUTEČNÝCH ZKUŠENOSTECH** – vzdělávání má vycházet ze zážitkového učení a neakademického, praktického přístupu, zaměřovat se na rozvoj strategického myšlení.
- 3) **VZÁJEMNÉ PROPOJENÍ A MEZIOBOROVOST JAKO KLÍČOVÉ PRINCIPY KURIKULA** – vzdělávání má být interdisciplinární a stavět na mixu rozdílných kulturních kořenů žáků; potřebám životního prostředí se mají věnovat všechny předměty kurikula.
- 4) **ÚČAST MLADÝCH LIDÍ NA ROZHODOVÁNÍ O JEJICH UČENÍ** – mladí lidé a další mají spoluutvářet vzdělávací prostředí.
- 5) **DOSTUPNOST ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVY PRO VŠECHNY** – environmentální výchova má být inkluzivní (např. dostupná ve městech i na venkově, ve veřejném školství) a nabízet smysluplnou perspektivu; je třeba zajistit dostatečné financování a zároveň efektivní využití prostředků.

Další návrhy vzešly z následné schůzky s rozhodovateli 17. 3. 2022:

- **ÚČAST NA TVORBĚ POLITIKY ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVY:** Do ministerských pracovních skupin pro environmentální vzdělávání by nově měli být zváni zástupci mládeže.
- **INOVATIVNÍ KURIKULUM REAGUJÍCÍ NA ENVIRONMENTÁLNÍ PROBLÉMY:** Ke spolupráci na tvorbě školních osnov by měly být zvány nestátní a neziskové organizace.
- **PODPORA ŘEDITELŮ V REALIZACI ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVY:** V environmentální výchově musí být ředitelé součástí týmu.
- **VZDĚLÁVÁNÍ A PODPORA UČITELŮ V ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVĚ:** Environmentální výchova musí být součástí vzdělávání učitelů, a to jak vysokoškolského, tak i celoživotního. Učitelé také potřebují podporu při zavádění environmentální výchovy do praxe.

² Slovy jednoho z účastníků: Když si začneme uvědomovat, že se nepotýkáme pouze s problémem CO₂ nebo vymírání přírodních druhů, ale s celou kaskádou zpětnovazebných cyklů zesilující destrukce, tak to na nás doléhá a většinou nevidíme, jak by v takovémto soukolí byla vůbec nějaká změna možná.

³ Slovy jednoho z účastníků: například když podle rodičů nebo učitelů nemá cenu se starat a angažovat, z čehož máme pocit nedocenění; když nějaká celebrita dává na odiv životní styl založený na plýtvání, z čehož máme pocit, že jsme v menšině; když se vrstevníci zabývají povrchnostmi, z čehož máme pocit bezvýznamnosti.

PŘEHODNOCENÍ PEDAGOGICKÉ ROLE: Je třeba přehodnotit roli učitele směrem ke koučinku / mentoringu; zajistit dostatečný prostor pro utváření vazeb mezi učiteli a žáky; a dát učitelům možnost říci: „Já nevím, teď mě uč ty“.

- **BEZPEČNÉ VZDĚLÁVACÍ PROSTŘEDÍ:** Mladí lidé potřebují bezpečné školní prostředí a bezpečné platformy pro setkávání s podobně smýšlejícími vrstevníky.
- **REFLEXIVNÍ UČENÍ, CHYBY JAKO PŘÍLEŽITOST K UČENÍ:** Mladí lidé potřebují formativní vzdělávání a možnost dělat chyby, reflektovat je a učit se z nich.